

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General d'Administració,
Ordenació i Inspecció Educatives

LLATÍ

Introducció

La matèria de llatí, opcional a quart curs, suposa un apropament específic a la llengua i la cultura llatines, amb continguts lingüístics i culturals complementaris entre si i units pel seu caràcter d'aportacions substancials del que es coneix com a herència clàssica. S'adreça a tot l'alumnat d'aquest curs per aportar-los continguts de l'educació bàsica com a complement dels aprenentatges lingüístics i comunicatius i dels coneixements de l'herència cultural. Per a l'alumnat que pretén cursar el batxillerat d'humanitats i ciències socials es planteja com a introducció als seus estudis.

La matèria té dos objectius fonamentals: iniciar un estudi bàsic de la llengua que és l'origen de la família lingüística de les llengües romàniques, i conèixer els aspectes més rellevants de la cultura i la societat romanes per poder relacionar-los amb els del món actual. El primer objectiu ajuda a millorar el coneixement i ús de la llengua de l'escola, com a instrument primordial d'aprenentatge i comunicació; el segon aporta dades per a una interpretació més ponderada de la societat actual. Ambdós col·laboren eficaçment en l'adquisició de competències bàsiques i contribueixen a l'assoliment dels objectius de l'etapa d'educació secundària obligatòria.

El coneixement del llatí ens obre una via fonamental d'accés a un dels grans llegats de la cultura d'occident. Aquesta matèria té un caràcter d'iniciació a la llengua llatina durant l'educació secundària obligatòria, ja que els seus continguts més específics es desenvoluparan més endavant en el batxillerat.

És coneguda la gran capacitat formativa del llatí:

- En primer lloc perquè constitueix un mètode molt eficaç d'estructuració mental, gràcies a l'estudi de l'origen del lèxic i de les estructures gramaticals bàsiques d'una llengua, que és, a més, l'origen de les dues llengües oficials de la nostra comunitat autònoma i també de la majoria de les que es parlen a Espanya.

- En segon lloc, perquè permet aprofundir en la interpretació de les més diverses terminologies científiques i tècniques.
- Finalment, i de manera molt especial, perquè permet posar-se en contacte amb el patrimoni cultural de l'antiga Roma i amb les múltiples obres literàries i científiques de l'occident europeu, escrites en llatí durant segles i, alhora, saber identificar la pervivència de tot aquest llegat en les obres literàries produïdes en el si de la comunitat autònoma.

Un dels objectius de l'estudi del llatí consisteix a familiaritzar l'alumnat amb el lèxic i les estructures sintàctiques que han donat lloc al català i al castellà –i a la majoria de les llengües que es parlen a Espanya– i a ensenyar-li l'evolució del vocabulari llatí fins a arribar a les llengües romàniques, la qual cosa suposa una eina indispensable per a l'adquisició de vocabulari nou. D'aquesta manera, el llatí es converteix en el mitjà per a l'aprenentatge de les llengües que s'estudien als centres escolars de les diferents comunitats autònomes.

Així mateix, es pretén que l'alumnat reconegui l'influx que ha exercit la cultura romana en els aspectes més variats en qualsevol nivell –literari, arquitectònic, pictòric, escultòric, arqueològic, etc.– en la comunitat balear i, per extensió, en la civilització occidental.

Els continguts pròpiament lingüístics ocupen una gran part de la matèria, en considerar que la llengua llatina és la més important aportació del món clàssic a la civilització occidental; per evolució o per influència lèxica, el llatí està present en les llengües que utilitzam o en les que l'alumnat aprèn.

L'estudi del sistema de la llengua llatina com a model de llengua flexiva permet, mitjançant la comparació, una reflexió profunda sobre els elements formals i els mecanismes sintàctics de les llengües d'ús de l'alumnat. El coneixement, encara que sigui bàsic, del llatí fa possible entendre les llengües d'origen romànic com a resultat concret d'una evolució i conèixer en quina mesura la seva estructura i el seu lèxic estan en deute amb la llengua de la qual procedeixen.

D'altra banda, la pràctica de la traducció constitueix una experiència d'investigació que utilitza la lògica del pensament, afavoreix la memòria i potencia

els hàbits de disciplina en l'estudi, amb la qual cosa es raona millor i s'aprèn a aprendre.

L'estudi de la història i evolució de la llengua llatina i de la formació de les paraules dota l'alumnat dels coneixements necessaris per entendre l'evolució lingüística, determinar els processos de canvi fonètic i semàntic i il·lustrar els procediments que actuen en la formació del lèxic.

La matèria també aborda el coneixement del marc geogràfic i històric, així com dels aspectes més rellevants de la societat romana, des de la qual s'han transmès maneres de viure, institucions o creacions literàries, tècniques i artístiques que estan en la base de la configuració i del progrés d'Europa. Aquest coneixement suposa un referent necessari en el qual rastrejar els antecedents històrics de l'organització social o la delimitació dels drets de l'individu. La cultura que ha modelat el nostre present i impregna bona part dels nostres cànons estètics és també transmissora de valors universals, que entronquen la nostra herència cultural amb les arrels del món clàssic. En aquest sentit, la lectura de textos literaris ajuda a observar com temes i tòpics de la cultura grecolatina han estat transmesos fins avui i segueixen impregnant els nostres escrits.

Orientacions metodològiques

La distribució dels continguts, alhora que n'implica un tractament específic, obliga també a situar-los en un context general en què els diversos elements troben una explicació relacionada i coherent. L'ensenyament i aprenentatge de la matèria ha de ser funcional i útil en diversos contextos d'aprenentatge, en el desenvolupament personal i social, i ha de permetre establir les bases suficients per a la continuació, en el seu cas, dels estudis relacionats amb les humanitats i les ciències socials. Per mitjà dels seus objectius i continguts, la matèria de llatí ha de servir a tot l'alumnat que la cursi per potenciar un llatí útil per a la vida actual i per ajudar a adquirir, en un grau satisfactori, les competències que s'han d'assolir en l'etapa.

Aquest principi general de la funcionalitat cal aplicar-lo des del començament i, per tant, és molt important que l'alumnat percebi el llatí com quelcom proper que

pot identificar en moltes situacions de la seva vida quotidiana. En primer lloc, cal fer que la reflexió sobre les llengües romàniques i els aspectes històrics i socials siguin el marc de descoberta de la llengua que doni sentit als treballs sobre el sistema de la llengua llatina.

L'estudi del llatí ha de partir de la comparació dels textos originals i traduïts de diferents moments de la història, presentant-los amb dificultat progressiva i d'acord amb el treball que es faci a les altres matèries lingüístiques del currículum, fet que ha de permetre reflexionar i facilitar la transferència d'aprenentatges (la intercomprensió), entre les llengües romàniques i també amb les altres que s'ensenyen al centre. Això es facilitarà alhora amb l'estudi de la història i evolució de la llengua llatina que aporta a l'alumnat els coneixements necessaris per entendre l'evolució lingüística, determinar els processos de canvi fonètic i semàntic i il·lustrar els procediments que actuen en la formació del lèxic.

La pràctica de la traducció constitueix una experiència de descoberta de la llengua i alhora d'investigació que utilitza la lògica del pensament, afavoreix la memòria i potencia els hàbits de disciplina en l'estudi, habilitats amb les quals es raona millor i s'aprèn a aprendre.

El treball dels aspectes culturals i socials es farà també a partir dels aprenentatges de les matèries de ciències socials i visual i plàstica. Els textos i documents necessaris per al treball de la matèria es poden presentar en diversos suports, incloent-hi les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i els mitjans audiovisuals.

D'altra banda, a la societat actual el treball en equip i la capacitat d'integrar-se mitjançant una participació activa en aquest equip és una necessitat que s'ha de traslladar a les aules i als mètodes d'ensenyament i, per tant, s'ha de fomentar el treball cooperatiu de l'alumnat.

Las noves exigències socials i laborals demanden capacitat creativa, de comunicació verbal i escrita, esperit crític i capacitat de treball en equip. En l'aprenentatge per part de l'alumnat és necessari un nou èmfasi, atès l'enorme creixement del cabdal d'informació útil i la rapidesa amb què passa de moda. Per

tant, és imprescindible que el professorat realitzi un esforç per definir o adaptar el seu propi mètode en l'àmbit de l'ensenyament d'una llengua clàssica, com és el llatí.

Amb la finalitat d'adequar els mètodes d'ensenyament amb els recursos d'una societat de la informació cada vegada més influent, és interessant integrar recursos nous que reforcin el treball sobre els textos. Aquest és el cas d'Internet, que ha esdevingut una eina molt important pel que fa a les seves possibilitats i que dona a l'alumnat una visió més oberta i al seu abast.

Però és el professorat el que ha de despertar l'interès per aprendre, ha de decidir allò que és important que l'alumnat aprengui, ha d'identificar els graus de dificultat que pot presentar un tema i decidir sobre les connexions pertinents per assolir la coherència de l'aprenentatge.

Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques

El llatí contribueix directament a les competències bàsiques en comunicació lingüística, cultural i artística, així com al tractament de la informació i competència digital, i l'autonomia i iniciativa personal.

Contribueix de manera directa a l'adquisició de la *competència en comunicació lingüística*. El coneixement de l'estructura de la llengua llatina possibilita una comprensió millor de la gramàtica de les llengües europees d'origen romànic i d'altres que, sense ser romàniques, comparteixen amb el llatí el caràcter flexiu. La interpretació dels elements morfosintàctics i de vocabulari, així com la pràctica de la traducció i de la retroversió, permeten adquirir i desenvolupar l'habilitat de recollir i processar una informació donada i utilitzar-la apropiadament. Així mateix, el coneixement dels procediments per a la formació de paraules a partir de les arrels, sufixos i prefixos llatins, així com els fenòmens d'evolució fonètica, coadjuven a l'ampliació del vocabulari bàsic. El coneixement de les etimologies llatines proporciona la comprensió i la incorporació d'un vocabulari culte i explica el vocabulari específic de termes científics i tècnics.

A partir del coneixement de la història i l'evolució de la llengua llatina es fomenta la consciència de la variabilitat de les llengües a través del temps i dels diferents àmbits geogràfics i socials, així com de la comunicació intercultural que el seu contacte suposa. Aquest coneixement fomenta igualment l'interès i el respecte per totes les llengües, incloent-hi les antigues i les minoritàries, i el rebuig dels estereotips basats en diferències culturals i lingüístiques.

La contribució d'aquesta assignatura a la *competència cultural i artística* s'aconsegueix mitjançant el coneixement de l'important patrimoni arqueològic i artístic romà al nostre país i a Europa. Una bona base cultural referent a això permet valorar i gaudir de manifestacions artístiques de tot tipus i, alhora, fomenta l'interès per la conservació del nostre patrimoni. Així mateix, permet proporcionar referències per valorar críticament creacions artístiques inspirades en la cultura i la mitologia llatines, o dels missatges difosos pels mitjans de comunicació que, en molts casos, prenen la seva base icònica del repertori clàssic. Així mateix, amb el coneixement del món llatí i la seva pervivència s'afavoreix la interpretació de la literatura posterior, en la qual perduren temes, arquetips, mites i tòpics, alhora que es desenvolupa l'interès per la lectura, la valoració del caràcter estètic dels textos i l'amor per la literatura.

La contribució a la *competència social i ciutadana* s'estableix des del coneixement de les institucions i el mode de vida dels romans com a referent històric d'organització social, participació dels ciutadans en la vida pública i delimitació dels drets i deures dels individus i de les col·lectivitats, en l'àmbit i l'entorn d'una Europa diversa, unida en el passat per la llengua llatina. Paral·lelament, el coneixement de les desigualtats existents en aquella societat afavoreix una reacció crítica front a la discriminació per la pertinença a un grup social o ètnic determinat, o per la diferència de sexes. Es fomenta així en l'alumnat una actitud de valoració positiva de la participació ciutadana, la negociació i l'aplicació de normes iguals per a tots com a instruments vàlids en la resolució de conflictes.

Des de l'assignatura de llatí es contribueix al *tractament de la informació i competència digital*, ja que una part de la matèria requereix la recerca, selecció i tractament de la informació. Per una altra banda, en la mesura que s'utilitzin les tecnologies de la informació i la comunicació com a eina per a la comunicació del coneixement

adquirit, es col·laborarà en l'adquisició de la competència digital. Les activitats relatives a la recollida, selecció i anàlisi de la informació, l'aplicació de tècniques de síntesi, la identificació de paraules clau i la distinció entre idees principals i secundàries aporten instruments bàsics per a l'adquisició d'aquesta competència, tan relacionada amb destreses per a la formació personal continua.

L'estudi de la llengua llatina contribueix a la *competència per aprendre a aprendre*, en la mesura que propicia la disposició i l'habilitat per organitzar l'aprenentatge, afavoreix les destreses d'autonomia, disciplina i reflexió, exercita la recuperació de dades mitjançant la memorització i situa el procés formatiu en un context de rigor lògic.

La matèria contribueix a l'*autonomia i iniciativa personal* en la mesura que s'utilitzen procediments que exigeixen planificar, avaluar diferents possibilitats i prendre decisions. El treball en grup i la posada en comú dels resultats implica valorar les aportacions d'altres companys i companyes, acceptar possibles errors, comprendre la forma de corregir-los i no rendir-se davant un resultat inadequat. En definitiva, aporta possibilitats de millora i fomenta l'afany de superació.

Objectius

L'ensenyament del llatí en l'etapa d'educació secundària obligatòria té com a objectius que l'alumnat desenvolupi les capacitats següents:

1. Conèixer les arrels i l'evolució de la llengua com un instrument que s'adapta a les necessitats dels parlants.
2. Valorar la diversitat lingüística com una mostra de la riquesa cultural dels pobles.
3. Explicar les semblances que entronquen les diferents llengües amb un origen comú i comparar els elements i estructures de les llengües derivades.
4. Identificar i relacionar elements morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos senzills.
5. Conèixer els procediments de formació del lèxic llatí –en concret, la derivació i la composició– per entendre millor els procediments de formació de paraules a les llengües actuals.

6. Identificar l'etimologia i conèixer el significat de les paraules del lèxic comú de la llengua pròpia i, en especial, del vocabulari culte que forma gran part de la terminologia científica i tècnica actual.
7. Comprendre correctament el significat dels llatinismes i expressions llatines que s'han incorporat directament a la llengua parlada i a la científica, en especial a la del dret.
8. Desenvolupar les capacitats intel·lectuals mitjançant l'anàlisi dels elements de la llengua llatina que, pel seu caràcter flexiu, és prototip d'una llengua d'anàlisi.
9. Millorar la lectura comprensiva i l'expressió oral i escrita mitjançant el coneixement del vocabulari i les estructures gramaticals llatines.
10. Desenvolupar hàbits d'organització, treball i disciplina en l'estudi, a partir dels mecanismes d'estructuració mental que implica el procés d'anàlisi i traducció de textos llatins.
11. Reflexionar i analitzar, des de l'anàlisi de la llengua llatina, les estructures lingüístiques de la llengua pròpia –català i/o castellà– així com també les que s'estudien com a segona o tercera llengua.
12. Utilitzar les regles fonamentals d'evolució fonètica del llatí al català i identificar paraules patrimonials, cultismes i expressions llatines en diferents contextos lingüístics.
13. Conèixer els aspectes rellevants de la cultura i la civilització romanes, utilitzant críticament diverses fonts d'informació i diferents suports, per identificar-ne la pervivència en el nostre patrimoni cultural, artístic i institucional i així adoptar una actitud de respecte i tolerància cap als diversos pobles i nacions.
14. Valorar el patrimoni literari, els gèneres i obres principals, com a base comuna de la història literària universal.
15. Reconèixer la influència del món romà en les Illes Balears en els seus diversos aspectes: arqueològic, lingüístic, econòmic i social.

Continguts

Bloc 1. El llatí com a origen de les llengües romàniques

- L'origen i l'evolució del llatí. Classificació de les llengües indoeuropees.

- Llatí culte i llatí vulgar. La formació de les llengües romàniques. Diferenciació entre llengua oral i escrita.
- Comparació entre termes de diferents llengües romàniques procedents del mateix ètim llatí.
- El pas del llatí a la llengua de l'alumne.
- L'evolució fonètica. Termes patrimonials i cultismes.
- L'aportació lèxica del llatí a les llengües modernes que no en deriven.
- Valoració de l'origen comú de les principals llengües europees.
- Interès per l'adquisició de nou vocabulari, respecte per les altres llengües i acceptació de les diferències culturals de les persones que les parlen.
- La formació dels dominis lingüístics de la Península Ibèrica i les Illes Balears. Situació lingüística a les Illes Balears des de l'arribada dels romans.
- Valoració de la importància d'una educació lingüística i de l'aprenentatge de llengües diverses.
- Valoració de la importància del manteniment de normes lingüístiques per evitar el deteriorament d'un bé cultural, com la llengua, i per evitar situacions d'incomunicació.
- Valoració de l'aprenentatge del llatí per a un coneixement millor de la pròpia llengua, per a un aprenentatge de llengües romàniques millor i més eficaç o, fins i tot, d'altres llengües no romàniques.

Bloc 2. Sistema del lèxic

- Principals procediments de formació del lèxic llatí: composició i derivació. La seva continuïtat en les llengües romàniques. Normes fonètiques d'evolució del llatí fins a arribar a les llengües oficials de la comunitat autònoma.
- Els cultismes a la llengua científica: hel·lenismes i llatinismes.
- Etimologia del vocabulari científic i tècnic: de les ciències, del dret, de les humanitats i de la tecnologia.
- Llatinismes i locucions llatines incorporades a la llengua parlada i la llengua tècnica.
- Curiositat per conèixer el significat etimològic de les paraules i interès en la utilització adequada del vocabulari.
- Reconeixement de l'aportació al món científic, tècnic i literari de la terminologia clàssica.

- Valoració positiva de l'estudi de les llengües clàssiques per a l'aprenentatge de la nostra llengua i actitud crítica davant posicions de rebuig al seu estudi.

Bloc 3. Sistemes de la llengua. Elements bàsics de la llengua llatina

- Alfabet i pronunciació. Prosòdia i accentuació del llatí.
- Lectura de textos escrits en llatí i en diferents suports materials com pedra, paper, pergamí o paper, reconeixement dels termes transparents i, comparant aquests textos i les seves traduccions amb d'altres de diferents llengües actuals, identificació de paraules, frases fetes (a priori, maremagnum, tros de quòniam, etc.) abreviatures (etc., e.g., i.e., etc.) i altres elements lingüístics.
- Reconeixement de les diferències i similituds bàsiques entre l'estructura de la llengua llatina i la de les llengües romàniques utilitzades per l'alumnat.
- Introducció general a la morfologia: morfema i paraula. Gramàtica i lèxic. Les classes de paraules. El significat gramatical i el significat lèxic.
- El llatí com a llengua flexiva, en comparació amb llengües d'una altra tipologia, especialment amb les llengües preposicionals. El pas del llatí com a llengua flexional cap al català i castellà, en tant que llengües preposicionals.
- Relació entre forma i funció en el sistema casual llatí.
- Presentació de les flexions llatines. Els casos i els seus principals valors. Restes dels casos en els paradigmes pronominals del català i castellà.
- Usos preposicionals bàsics.
- L'adjectiu. Els numerals. Graus de significació dels adjectius.
- Presentació de la conjugació llatina. Relació i correspondències dels temps i modes verbals llatins amb els catalans i castellans.
- Valors fonamentals de la flexió pronominal: morfemàtic, díctic, fòric, emfàtic, etc. Nocions bàsiques de flexió pronominal.
- Adverbis llatins d'ús freqüent. Relació entre les categories d'adjectiu i adverbí.
- Les estructures oracionals bàsiques.
- Nexes coordinants més freqüents.
- Anàlisi morfosintàctica, traducció de textos breus i senzills del llatí al català. Retroversió d'oracions simples.
- Valoració de la llengua llatina com a principal via de transmissió i pervivència del món clàssic i instrument privilegiat per a una comprensió profunda del sistema de les llengües romàniques; interès per aprendre-la.

- Recerca en català o en altres llengües romàniques de restes del sistema casual llatí.
- Observació de la progressiva utilització de perífrasis preposicionals en les llengües romàniques com a conseqüència de la progressiva desaparició del sistema casual llatí.
- Adscripció de noms i verbs llatins a les seves corresponents categories en virtut dels seus trets formals.
- Recerca de noms i verbs llatins en diccionaris o vocabularis.
- Valoració de la importància d'una bona dicció i pronunciació en les relacions personals i professionals.
- Valoració de l'economia lingüística, el reaprofitament i combinació d'uns pocs elements per a una multiplicitat de valors i usos gramaticals i lèxics.
- Valoració de l'estudi lingüístic com a un excel·lent mitjà per fomentar la capacitat analítica, la reflexió i els procediments cognitius fonamentals.

Bloc 4. Vies no lingüístiques de transmissió del món clàssic

- El marc geogràfic i històric de la societat romana. Ús de fonts primàries i secundàries per conèixer el passat: relació d'eines que tenim a l'abast sense sortir de la nostra comunitat autònoma.
- Les institucions i la vida quotidiana. Interpretació dels seus referents des de la nostra perspectiva sociocultural. Comparació i anàlisi crítica de les estructures socials i familiars.
- Les empremtes materials de la romanització a les Illes Balears i a tota l'àrea d'influència de Roma. Observació directa i indirecta del patrimoni arqueològic i artístic romà, utilitzant diversos recursos, inclosos els que proporcionen les tecnologies de la informació i la comunicació.
- La mitologia en la literatura i en les arts plàstiques i visuals.
- Reconeixement d'elements de la mitologia clàssica en manifestacions literàries i artístiques de tot tipus i interpretació del seu significat. Llegendes i rondalles balears de tradició clàssica.
- Valoració del paper de Roma en la història de les Illes Balears i en general d'occident, quant a l'herència del seu patrimoni arqueològic, artístic i literari i a l'interès per la lectura de texts de la literatura llatina.

- Lectura de textos diversos, incloent-hi còmics, i visionat de pel·lícules o altres documents, on es facin versions amb referència explícita a la cultura llatina o a les seves llegendes. Introducció a la important tradició de traduccions a les Balears.
- Lectura de textos clàssics traduïts al català (triat amb molta cura segons les capacitats lectores i interessos de l'alumnat) i presentació de la important tradició que en aquest camp té el nostre país. A partir de la lectura d'aquests textos, classificació de les característiques dels principals gèneres literaris llatins, i coneixement de la seva influència en les literatures posteriors estudiades per l'alumnat.

criteris d'avaluació

1. Reconèixer, per comparació, elements lingüístics, principalment de naturalesa lèxica, indicadors d'origen comú d'un gran nombre de llengües, entre les quals es troba la de l'alumnat. Explicar l'evolució de paraules de la llengua llatina fins a arribar a la forma en què es presenten en català i castellà, llengües habituals de l'alumnat.

Amb aquest criteri es pretén avaluar si l'alumnat és capaç d'aplicar els mecanismes d'evolució fonètica i analitzar les diferències de significat entre paraules d'un mateix origen, aplicar les regles evolutives o deduir aquestes regles a partir de la comparació amb el terme heretat, identificar cultismes d'ús quotidià i relacionar-los semànticament amb termes patrimonials d'ús freqüent i redactar composicions pautades en les quals apareguin termes patrimonials i cultismes prèviament estudiats.

2. Formar altres paraules que pertanyen a la mateixa família semàntica, a partir d'una o diverses paraules donades, mitjançant l'aplicació dels mecanismes bàsics de derivació i composició. Conèixer l'etimologia d'elements lèxics propis de la llengua científica i tècnica, i deduir el seu significat.

Mitjançant aquest criteri es tracta de comprovar si l'alumnat és capaç de reconèixer els formants d'origen grecollatí en termes d'ús habitual i en el vocabulari d'ús corrent de caràcter científic i tècnic, així com produir definicions etimològiques d'aquest mateix

vocabulari. Per això es proposaran activitats en les quals l'alumnat verifiqui les variacions semàntiques que aporten els diversos afixos en textos apropiats.

3. Descobrir expressions i locucions usuales incorporades a les llengües vernacles d'origen llatí i explicar -ne el significat.

Aquest criteri pretén verificar si l'alumnat identifica i comprèn les expressions llatines integrades en les llengües modernes i si és capaç d'utilitzar-les de manera coherent. Per això, rastrejant la seva presència en diferents textos, literaris, periodístics o missatges publicitaris, es valorarà que l'alumnat sigui capaç d'identificar i comprendre el significat, deduït pel context o no, de diverses expressions llatines integrades en les llengües modernes i emprar amb propietat llatínismes i locucions llatines d'ús freqüent en parlar o realitzar composicions escrites breus.

4. Identificar els elements morfològics i les estructures sintàctiques elementals de la llengua llatina i saber posar-los en relació amb tots els coneixements de morfologia i sintaxi que es tenen de català i castellà.

Amb aquest criteri es pretén comprovar si, mitjançant activitats diverses d'anàlisi morfològica o la comparació entre un text llatí i la seva traducció, l'alumnat és capaç d'identificar i classificar els diferents tipus de paraules i les paraules invariables, reconèixer distints casos i els temps verbals, identificar diverses estructures sintàctiques de les dues llengües, establir analogies i diferències amb elements i estructures d'altres llengües.

5. Traduir textos breus i senzills i produir, mitjançant retroversió, oracions simples amb les estructures pròpies de la llengua llatina.

Amb aquest criteri es podrà comprovar si, mitjançant la realització d'activitats d'anàlisi morfosintàctica i posterior traducció de textos breus i senzills, sense ajuda del diccionari, i d'activitats de retroversió sobre oracions senzilles, l'alumnat és capaç d'identificar les estructures morfològiques i sintàctiques elementals de la llengua llatina, identificar els distints casos i relacionar-los amb la funció corresponent, reconèixer i traduir els diferents temps verbals, realitzar traduccions directes o inverses de textos d'escassa dificultat, sense ajuda del diccionari i utilitzar correctament per escrit la llengua de l'alumnat.

6. Conèixer dates i llocs rellevants de l'antiguitat romana i analitzar-ne la influència en l'àmbit de la civilització mediterrània.

Amb aquest criteri es pretén avaluar si l'alumnat és capaç d'identificar en textos o imatges referències arqueològiques romanes i manejar diverses fonts, amb especial atenció a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), per tal de localitzar informació i seleccionar únicament les dades pertinents. Es tracta de comprovar si l'alumnat identifica els principals elements de la història de Roma i les principals petjades materials de la romanització en contextos de tot tipus, tant de l'entorn de l'alumnat com cercats per vies diverses, amb especial utilització de les TIC.

7. Elaborar, guiats pel professorat, un treball temàtic senzill sobre qualsevol aspecte de la producció artística o la vida quotidiana a Roma.

Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat de l'alumnat per realitzar un projecte d'investigació senzill, en el qual, amb la combinació del treball individual i del realitzat en equip, se seleccioni, organitzi i sintetitzi la informació obtinguda de diverses fonts.

8. Conèixer els principals mites del poble romà i saber establir relacions i comparances entre aquests i les tradicions i la narrativa popular de les Illes Balears.

Amb aquest criteri es podrà comprovar si, a partir d'imatges, textos, missatges, expressions o altres manifestacions culturals relacionades amb mites clàssics, ja siguin proposades pel professorat o localitzades per l'alumnat en fonts diverses, l'alumnat és capaç d'identificar els principals elements de la mitologia clàssica en diversos contextos expressius, textos literaris i no literaris i iconografia de qualsevol tipus i comprendre'n el significat específic, descrivint a quin mite es refereixen, quin aspecte d'aquest reflecteixen o quin sentit té en el context en el qual se situen.

9. Sintetitzar, oralment i per escrit, el contingut de textos traduïts d'autors clàssics i moderns i comentar-ne els aspectes històrics o culturals.

Amb aquest criteri es pretén constatar si l'alumnat és capaç de comprendre textos escrits, preferentment de contingut històric o cultural, el contingut del qual sigui rellevant i significatiu per a l'alumnat.